Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телеф.: BErgen 4-0237, 4-0807
Телеф. УНС: BErgen 4-1016

РІК LX. Ч. 3. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 4-го СІЧНЯ 1952. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 3. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JANUARY 4, 1952. VOL. LX.

ПРЕЗИДЕНТ РЕФОРМУЄ ПОДАТКОВЕ БЮРО

Вашинґтон, 2 січня. — Президент Труман проголосив плян „основної реорганізації" Бюра Внутрішніх Прибутків. Це має „запевнити урядовому діянню ознаку чесности, безкорисности і справедливости". Плян реорганізації полягає в тому, що 64 теперішніх податкових бюр для Збирання Внутрішнього Прибутку буде скасовано, а на їх місце буде призначено 25 окружних податкових комісарів на цілій території Злучених Держав. Теперішні голови окружних податкових бюр були настановлювані президентом без уваги на те, чи вони мали відповідне фахове знання. Тому такі призначення мали характер нагороди для партійних діячів. Нові окружні податкові комісари будуть вибирані з списку фахових людей, які перейшли іспити на підставі правильника для Цивільної Служби, отже не будуть членами правлячої партії. Вони мусять присвятити свій час виключно урядовим справам і їм не вільно буде приймати побічних занять. Над новими податковими комісарами буде наглядати головний Комісар Внутрішніх Прибутків і це буде єдиний урядовець, якого призначуватиме президент. Плян президента має бути ухвалений Конґресом, а головний комісар має бути затверджений Сенатом.

Перед тим, як подано до загального відома плян президента, теперішній Комісар Внутрішніх Прибутків Джан Б. Донлап, виявив, що впродовж останнього року 166 працівників в податкових установах або самі зреклися своїх посад, або їх звільнено. Це число в чотири рази більше від числа звільнених осіб в попередньому році, коли сорок податкових працівників було звільнено з праці. Проголошуючи плян реформи податкової системи, президент зазначив, що це тільки початок праці над змінами на урядових становищах, щоб запевнити на майбутнє повне довір'я до федеральних установ.

ПЕРЕВОЗЯТЬ ТІЛА УБИТИХ У ЛІТУНСЬКІЙ КАТАСТРОФІ

Фінікс, у стейті Арізона. — З дотеперішніх спостережень роблять висновок, що літак C-47, який розбився під вершиною гори Армер, (7,000 футів), вибухнув при зударі об скелю. На ньому загинуло 28 осіб, між ними 19 кадетів з Військової Академії з Вест Пойнт, Н. Й., вони поверталися до школи з вакацій. Перевезення убитих провадяться з великими трудностями, тому що гора вкрита зледенілим снігом. Чотири чоловіки, що добилися на вершок гори, переночували наперед у її підніжжі і промостили шлях на вершок. За ними пішли 30 інших, деякі на конях, а між ними й лікарі з медичними приладами. Передбачають, що перевіз тіл небіжчиків потриває кілька днів. Перші тіла, що їх звез[illegible] з гори, були прив'язані до кінських хребтів. Між загиблими знаходиться капрал Бертрам Дж. Одлі з Ра[illegible] Сентер, Н. Й., який служив під час другої світової війни як парашутист при 82 повітряній дивізії і був нагороджений медаллю за геройство. Військова Академія в Вест Пойнті спустила прапори до половини машти на знак жалоби по своїх учнях.

ПРОКОВТНУТА РІЧ — НЕ РЕЧОВИЙ ДОКАЗ

Вашинґтон. — Верховний Суд Злучених Держав вирішив, що предмет, видобутий насильно із шлунку в'язня в тюрмі, не може бути використаний як доказ, щоб його засудити на кару. Суд видав це рішення у випадку Антонія Річарда Рошіна з Лос Анджелес, у Каліфорнії, засудженого повітовим судом на 60 днів тюрми на підставі речового доказу — капсулі, витягненої насильно з його шлунку. В капсулі була доза морфіни, яку проковтнув обвинувачений. Його прив'язали до стола, скували йому руки і випомпували капсулю. Суд називає таке поступовання н е законним, отже й доказ з такого поступовання вважає за недійсний.

● Провідник слідчої судейської лави, яка шукала виновника припадкового вбивства людини невідомим автом, прийшов до висновку, що то він самий переїхав несподівано чоловіка в місцевості Тіфтон, у стейті Джорджія. Провідник, Клінт Е. Трімбл, навіть з'явився до поліції з повідомленням, що він зачепив за щось під час їзди автом.

РЕЄСТРАЦІЯ 2,500,000 ЧУЖИНЦІВ У ЦІЛІЙ КРАЇНІ

Згідно з постановою закону про Внутрішню Безпеку з 1950 р. всі мешканці Злучених Держав, які не набули ще права громадянства, почали реєструватися в місцевих поштових бюрах на спеціяльних блянкетах. Це вже друга загальна реєстрація негромадян, яка триває десять днів, отже від 1 до 10 січня. Реєстрацію приймають теж спеціяльні товариства й установи, які опікуються новими іміґрантами. У самому місті Ню Йорку зареєструвалося за перші два дні 30 тисяч чужинців, передбачають, що їх буде 400,000. У цілій країні перебуває коло 2,500,000 чужинців і всі вони повинні виконати обов'язок реєстрації. Мешканці, що дістали вже перші громадянські папери, мають теж реєструватися, бо вони тільки заявили готовість стати громадянами, а ще не набули громадянських прав. Від обов'язку звільнені тільки тимчасові відвідувачі Америки, що мають на це спеціяльних дозвіл. Реєстраційні блянкети видають поштові уряди або Іміґраційна й Натуралізаційна Служба.

В АМЕРИЦІ

● **Фонд безробітних** досягнув суми $7,800,000,000 в кінці грудня 1951 р. Упродовж останнього чвертьріччя цей фонд зріс на $191,000,000. Найвищий стан фонду в минулому був у кінці грудня 1948 р. в сумі $7.6 більйона.

● **Зробив помилку** новорічний весельчак Меєр Луїн у Ню Йорку, встромивши руку не в свою кишеню, а в чужу. Коли витягнув руку з грошовим гаманцем, його притримав власник кишені Кліфорд Діблер, поліцай з Филаделфії, який приїхав до Ню Йорку в цивільному одязі на новорічну забаву.

● **Адміністрація чужинецьких маєтків** виявляє значний дохід за минулий рік. Критики адміністрації виходять з закидами, що прибутки з цих фондів ідуть на нагороди для прихильників теперішнього уряду в вигляді добре платних посад.

● **Під час паради „моммерс"** у Филаделфії найбільше висміювали Сталіна й звичаї в підсовєтських країнах. Параді перешкоджав дощ, і тому не було звичайного новорічного напливу.

ПОЧИНАЄТЬСЯ РЕЄСТРАЦІЯ ЧУЖИНЦІВ

Вчора почалася реєстрація чужинців, що згідно з вимогами Акту Внутрішньої Безпеки повинні зареєструватися в Іміґраційно-Натуралізаційній Службі до 11-го січня. На фото: директор окружної Іміґраційної і Натуралізаційної Служби в Ню Йорку, відомий приятель українців Едвард Шонесі, відкрив, для полегшення реєстрації, окреме реєстраційне бюро в приміщенні Гебрейського Т-ва Допомоги Іміґрантам в Ню Йорку. Десятку рук кандидатів на реєстрацію простягнулися, щоб одержати відповідні формулярі, що їх можна одержати в місцевих поштових урядах та відділах Іміґраційної Служби.

КОМІСІЯ ДЛЯ ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ СКІНЧИЛА СВОЮ ПРАЦЮ

Вашинґтон, 2 січня. — Голова Комісії Для Переміщених Осіб Джан В. Ґібсон склав особисто звіт президентові Труманові, що комісія закінчила вже свою головну працю, тобто переселення і розселення осіб з таборів Міжнародної Організації для Втікачів (ІРО), 31 грудня 1951. Усі 336,000 осіб, які на підставі закону про Переміщені Особи, могли дістатися до Злучених Держав, дістали візи. З них ще 36,000 має щойно приїхати до Америки впродовж найближчих двох місяців. Крім згаданого числа 336 тисяч мають ще бути допущені до ЗДА до 30 червня 1952 р. европейці німецького походження, грецькі сироти і сироти з другої світової війни. У пресовій конференції Ґібсон заявив, що перевіз дипістів це „гірка пригадка про другу світову війну і передвісник третьої світової війни". Щодо різнородности н о воприбулих до Америки з европейської скитальщини людей, то між ними було 46 відсотків католиків, 35 відсотків протестантів і православних, 19 відсотків жидів, і один відсоток „інших".

Усіх втікачів у таборах ІРО було 1,250,000 в 1948 р., коли американський закон про переселення діпістів увійшов в життя. З них 30 відсотків приїхали до Злучених Держав, після того йде Австралія, яка забрала 179,745 осіб, далі Ізраїль примістив 131,926, а Канада допустила 115,051 скитальців до 1 жовтня. Вартість перевозу 336,000 скитальців до Злучених Держав становила $100,601,000.

З Ню Йорку повідомляють, що кораблем Дженерал М. Б. Стюарт приїхало в середу 2 січня 1,307 переміщених осіб. Вони мали важку подорож, проте відсвяткували Різдво на океані за традиційним звичаєм. Мали теж і ялинку. Корабель їхав 13 днів з Бременгафену, замість звичайних десяти днів.

Гетьманова Олександра Скоропадська померла в Оберсдорфі, Баварія

З Лондону „Свобода" одержала таке повідомлення: „В глибокім душевнім смутку подаю до відома Українського Громадянства, в імені цілої нашої родини, що Мати наша, Гетьманова Олександра, спочила в Бозі дня 29-го ц. м. (29-го грудня 1951 р. — Ред.) в Оберсдорфі, Баварія, після короткої недуги. Вічна Їй пам'ять! — Лондон, 30-го грудня, р. Б. 1951. Данило Скоропадський" (в.р.).

ЗУАДК ПОЧИНАЄ СПІВПРАЦЮ З НОВОЮ МІЖНАРОДНОЮ АҐЕНЦІЄЮ ДЛЯ ВТІКАЧІВ

НОВІ МОЖЛИВОСТІ ПОШИРЕННЯ ПРАЦІ ЗУАДК ЗАКОРДОНОМ; ДЛЯ СУСПІЛЬНОЇ ОПІКИ КУПЛЕНО ДІМ У ФИЛАДЕЛФІЇ

Ню Йорк. Злучений Український Американський Допомоговий Комітет увійшов вчора в нову стадію своєї діяльности, починаючи співпрацю з новою міжнародною аґенцією для втікачів, Високим Комісарем Об'єднаних Націй та створеною в Брюселі новою міжнародною Тимчасовою Переселенчою Комісією, в склад якої входять представники 23 країн, членів Об'єднаних Націй. В цій справі відбулися тут вчора наради представників американських добровільних допомогових а ґ е н ц і й з представником В и с о кого Комісара ОН на Злучені Держави, п. Гюґом Карузі, бувшим головою урядової ДП Комісії у Вашинґтоні. В нарадах взяв участь від ЗУАДКомітету його екзекутивний директор, др. Володимир Галан, що опісля дав такі вияснення представникові „Свободи":

Дня 31-го грудня американські консулярні уряди в Німеччині і Австрії закінчили видачу віз на переселення скитальців до Злучених Держав на підставі т. зв. Акту ДП. До того часу використано всі 312,000 віз, що стояли до розпорядження на підставі того Акту і для п'ятьсот скитальців тих віз вже не вистачило. Усі ті скитальці, що одержали візи, будуть переселені до Злучених Держав впродовж н а й б л и жчих двох місяців. Між ними буде коло 3,000 українців і представник ЗУАДК в Европі, адв. Родик, запевняє, що вони прийдуть до Америки впродовж січня. Рівночасно ІРО вже почало свої ліквідаційні праці, що закінчаться в березні і тоді всю правну опіку та матеріяльну допомогу над втікачами перебере Високий Комісар ОН. Переселенчу акцію продовжуватиме згадана Тимчасова Комісія в Брюселі. Всі американські добровільні аґенції, які досі були визнані і співпрацювали з ІРО, отже з ЗУАДКомітет, автоматично продовжуватимуть таку співпрацю з обома новими міжнародними аґенціями. Для дальшого піклування втікачами Високий Комісар ОН створить II своїх реґіональних представництв та продовжуватиме свою працю в тісному зв'язку з американськими добровільними допомоговими аґенціями. Для виконання своїх завдань теж ЗУАДК повинен поширити своє представництво в Европі та створити свої місії, крім існуючих в Німеччині і Австрії, теж в Англії, Франції, Бельгії, Швайцарії, Італії та евентуально теж в Японії на Далекому Сході і в Туреччині на Орієнті, як теж в Боґоті, Коломбія, в Південній Америці. Після закінчення діяльности ІРО на ЗУАДКомітет спадуть нові матеріяльні зобов'язання, бо він мусітиме своїм власним коштом вдержувати свої представництва поза Америкою, які досі за вимком оплати представників з Америки, вдержувало ІРО.

Рівночасно з цими новими завданнями закордоном, ЗУАДКомітет повною силою задумує продовжувати започатковану вже працю суспільної опіки в цій країні. Організаційну працю в тому напрямку вже започатковано у Филаделфії і в Ню Йорку, створюючи Суспільні Осередки. Крім того, у Филаделфії для суспільної опіки придбано вже власний дім при 866 Норт 7-мій вулиці (дім триповерховий і має 18 кімнат). Там буде відкритий перший відділ Суспільної Опіки ЗУАДК, при якому існуватиме теж дитячий садок та окремий культурноосвітній відділ. Горожанський Клюб з майором М. Дармограєм на чолі, що досі віддавав цілком безкоштовно свої приміщення для Переселенчого Осередку ЗУАДК, крім 4,000 долярів допомоги в готівці, теж на майбутнє заповів свою найтіснішу співпрацю з новим Суспільним Осередком — ставляючи йому до розпорядження свою площу та велику залю. Перебрані ЗУАДК-ом нові завдання дома і закордоном вимагатимуть нових великих фондів, що їх очікує ЗУАДКомітет від нашого громадянства у формі масових членських внесків та збільшених добровільних пожертв, на які ці Різдв'яні Свята дають добру нагоду.

● **З Новим Роком** населення Злучених Держав досягло 155.8 мільйонів душ. Бюро Цензу передбачує, що за місяць населення зросте до 156,000,000.

● **Протестантські й східні православні провідники місій** зібралися на нараду в Торонті (Онт., Канада). Вони, як кажуть, представляють скомбіновану силу 38,000,000 членів різних церковних організацій.

● **Адмірал Роберт Карні**, американських комендант аліянтських воєнноморських збройних сил на Півдні, заявив, що побережжя південної Европи поступово перетворюється в „направду непроникливий бастіон".

АЛІЯНТИ ОЧІКУЮТЬ КОМУНІСТИЧНОЇ ВІДПОВІДІ НА ПРОПОЗИЦІЮ В СПРАВІ ПОЛОНЕНИХ

Токіо.— Аліянтські представники на конференції в Панмунджом передали вчора комуністичним делеґатам формальну пропозицію в справі переведення встановленої вже виміни полонених та репатріяції цивільних переміщених осіб і тепер очікують комуністичної відповіді. Комуністи пообіцяли „розглянути" цю пропозицію, але вже з їхніх початкових коментарів можна вносити — пропозиція буде відкинена. Сьогодні проти цієї пропозиції виступила гостро урядова комуністична радіовисильня в Пейпіні, заявляючи, що „наші делеґати взагалі не можуть розглядати тої брутальної і безсоромної пропозиції", бо вона мовляв, має на меті „задержати багато наших воєнних полонених". — Формальної комуністичної відповіді очікується на сьогоднішних нарадах. Попереднього дня аліянтська делеґація повідомила, що комуністи — „принципово" погодились на репатріяцію переміщених війною цивільних осіб, але оперту на добровільній базі. Подробиць аліянтської пропозиції щодо виміни військових полонених та переміщених осіб не подано. Натомість відомо, що комуністи домагаються — „поголівної виміни" полонених, отже 132,000 їхніх вояків, що є в аліянтському полоні, за 11,000 аліянтських вояків в їхньому полоні. Аліянти погодились на це домагання, але із застереженням, що ніхто ані з військових ані з цивільних полонених не повинен бути змушуваний до повороту, якщо він собі того не бажає. Відповідна міжнародна комісія мала б мати в цій справі нагляд. Раніше комуністи відкинули аліянтську пропозицію, щоби обмінятися взаємно хворими та раненими полоненими, погоджуючись тільки, щоб цим полоненим дати першенство в обміні після підписання перемир'я. Комуністи теж не погоджуються, щоби комісія Міжнародоного Червоного Хреста вже тепер могла відвідати їхні табори аліянтських полонених та перевірити обставини, в яких вони живуть. Не зроблено жадного проґресу теж на вчорашніх нарадах підкомітету для устійнення ґарантій перемир'я.

На корейському фронті без змін

Токіо. — Вчорашній день на фронті в Кореї належав до найспокійніших за ввесь час війни. — Єдиною „акцією" була спроба 20 ворожих вояків заатакувати аліянтську позицію на східному секторі фронту, але й вона була перервана після короткої перестрілки. В кількох інших випадках приходило до припадкової зустрічі патрульних або розвідчих відділів. Сильні морози і снігові утруднювали теж акцію аліянтської авіяції, що впродовж вчорашнього дня виконала 578 місій. Два аліянтські літаки були збиті ворожою зенітною артилерією. Акція аліянтської авіяції була скерована головно проти ворожих транспортів в районі Пйонґянґ. На шляхах знищено або пошкоджено багато вантажних автомашин та залізничих вагонів.

Масарик поповнив самогубство — твердить його секретар

Лондон. Д-р Люмір Сукуп, колишній секретар покійного чеського міністра закордонних с п р а в Яна Масарика (заперечує повідомлення, що Масарик був вбитий та викинений через вікно. Д-р Сукуп, що недавно втік з Чехословаччини і тепер є лектором в університеті в Глезґов, твердить, що він бачив тіло Масарика після його смерти і не спостеріг жадних наків від насильства або від кулі, як е раніше мав твердити д-р Теплий, поліційний лікар в Празі, тепер вже теж небіщик, що встановляв причину смерти Масарика. Д-р Сукуп заявляє, що Масарик ще за свого життя зрадив йому свій задум поповнити самогубство, щоб в той спосіб перестерегти чехів і вільний світ перед комунізмом, який тоді починав опановувати його країну.

ЛІТВІНОВА ПОХОРОНЕНО В МОСКВІ З ДЕРЖАВНИМИ ПОЧЕСТЯМИ

Москва. В середу 2-го січня в Москві на Ново-дівичому цвинтарі похоронено з державними почестями сеніора совєтської дипломатії, Максима М. Літвінова, совєтського дипломатичного представника в Лондоні після революції та комісара закордонних справ від 1930-го року аж до часу, як Сталін почав змовлятися з Гітлером та усунув Літвінова з уваги на його жидівське походження. Літвінов умер минулого понеділка, проживши 76 років. В останніх часах він не займав жадного офіційного становища. За його часів на пості комісара закордонних справ встановлено американсько - совєтські дипломатичні стосунки та закінчено совєтську дипломатичну ізоляцію. Він був нагороджений найвищими совєтськими відзначеннями, включно з орденом Леніна. В похоронах, що відбулися з будинку міністерства закордонних справ, взяли участь поодинокі совєтські державні достойники.

В СВІТІ

● **Організації британських учителів** почали нову акцію проти поширювання в Британії американських „камікс", доказуючи їх шкідливий вплив на виховання молоді.

● **Поодинокі промислові підприємства**, між ними велика фабрика автомобілів „Фіят", почали чистку свого персоналу від підозрілих симпатиків комунізму.

● **Югославський суд засудив** двох югославських громадян болгарського походження на кару смерти за шпигунство в користь Комінформу. 11 інших засуджено на кару в'язниці.

● **Ізраїльський уряд**, не зважаючи на внутрішню опозицію, рішив порозумітися з урядом Західньої Німеччини відносно відшкодувань за репресії проти жидів в Німеччині під час другої світової війни.

НА ЕКРАНІ ПОДІЙ

Новий рік за залізною заслоною почався кінцевою підготовкою до великих політичних показових процесів в Польщі і Чехословаччині, які своїми розмірами і політичним значенням дорівнюватимуть процесові Спілки Визволення України в 30-тих роках, — або радше — нотoричним „чисткам" в Москві в тому ж часі. Перед комуністичним судом у Варшаві має стати Едвард Осубка-Моравскі, що був „народно-демократичним" прем'єром комуністичної Польщі від 1945—1947, другий колишній прем'єр комуністичної Польщі та генеральний секретар польської комуністичної партії Владислав Гомулка, колишній заступник мін. війни ген. М. Спихальскі та головн. команд. комуно-польської армії до листопада 1949 року, маршал Роля - Жимєрскі, відомий теж з жорстокого здушування українського повстанського руху на т. зв. Закерзоню.

В Чехословаччині очікують комуністичного суду дотеперішні комуністичні лідери і фактичні творці терористичного „народно-демократичного" режиму в країні: заступник прем'єра Рудольф Сланскій, міністер закордонних справ д-р Владімір Клементіс, міністер сільського господарства Йозеф Смрковский, асистент генерального с е к р е таря партії Марія Свермова, та цілий ряд інших визначних колись комуністів і тепер вже „бувших" виконавців комуністичного режиму. В поінформованих колах чеської еміґрації добачують наявність деяких фактів, — що вказували б на існуючий до деякої міри „аліянс" між Варшавою і Прагою,— скерований на створення спільного вже навіть „народно-демократичного" сателітського фронту проти Кремля.

В об'єднаних Націях американський п р е дставник попередив інших західних аліянтів про необхідність дальшого і більшого їхнього вкладу в боротьбу проти комунізму в Кореї на випадок, якщо теперішні переговори в справі перемир'я не дали б бажаного результату і були зірвані.

В дипломатичних колах передбачують, що після новорічного п о з д оровлення Сталіна для японського народу, з виявом „співчуття" з а „нещасливе положення", в яке мали втягнути Японію „окупанти", Москва запропонує японському урядові сепаратний мировий договір та змінить свою дотеперішню політику відносно Японії, щоб перетягнути її на свій бік.

П і в д енно - корейський президент Синґман Рі заявив, що він готов вибратися до Вашинґтону та просити президента Трумана, щоб він не погодився на жадне перемир'я з поділом Кореї на дві частини.

Совєтський журнал — „Новое Время", протиставляючись недавнім репортажам в американському журналі про майбутню атомову війну, надрукував подібний репортаж про підписаний в 1955 „мир", — що приніс „благодать" для всіх народів, за виїмком Америки.

Італійські комуністи, які від закінчення війни здержувалися від явних виступів проти Католицької Церкви, почали їх тепер, закидуючи їй намагання здобути контролю над Европою при допомозі плянованої европейської армії з ген. Айзенгавером на чолі.

Французькому у р я д ові прем'єра Плєвена знову загрожує криза, залежно від сьогоднішнього голосування в справі нового бюджету, в якому м. і. передбачується нові податки на суму 450 мільйонів франків.

Винстон Черчил, що тепер є в дорозі до Злучених Держав на кораблі „Квін Мері", намагатиметься вста новити між Злученими Державами і Британією таку співпрацю і порозуміння в ділянці атомової енергії, як вона існувала під час другої світової війни. Знавці вважають, що ці його заходи будуть даремні, бо ця справа залежить від Конґресу, який на це не погодиться.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

МІСІЯ ЧЕРЧИЛА

Винстон Черчил, який впродовж останніх семи років був у парляменті „головою опозиції Його Величности", прийшов знову до влади, а його противник з Партії Праці зайняв його дотеперешнє становище. Виглядало б, що як „соціялісти" програли, а „консерватисти" виграли, то зараз повинні би настати в Англії великі переміни. Але цього не видно, бо є тільки переміни в особах, що позаймали міністерські становища, а не в закордонній політиці Великої Британії, ні навіть у внутрішній. Черчил, як британський прем'єр, виправдує це „хаосом", який залишився по довголітній владі Партії Праці й заповідає „реформи" щойно за кілька років, хоча й щодо цього треба сумніватись. Також питання, чи Черчил вдержиться з своєю партією так довго при владі.

Черчил їде до Америки, щоб добитися тут такого, що підняло б престиж Великої Британії в світі та допомогло б їй вийти з економічної кризи. Про те останнє властиво тепер не говориться. Навіть з різних боків запевняють, що нова фінансова допомога Англії не буде предметом розмов Черчила у Вашинґтоні. До того Англія заплатила проценти за останню більйонову позику! Виходило б, що все гаразд. Проте один з американських карикатуристів добре підхопив місію Черчила, коли намалював учасників конференції з написом „коли будемо обідати". Бо що буде на обід, це в Англії така проблема, з якою треба консерватистам скоро справитись, коли думають вдержатись довше при владі. Але про це говоритиме в Вашинґтоні окрема британська місія, яка приїде щойно під весну.

Теперішній британський прем'єр, в жилах якого пливе й „американська кров", має тут багато симпатиків. Черчилеві довіряють в тому переконанні, що він змагає до справжнього затіснення британсько-американських взаємин. Проте не легке буде його завдання, бо між Злученими Державами і Великою Британією зайшли останніми роками важливі розходження, як у відношенні до Азії (головне Китай), так і до Европи. Немає між ними ще й нині доброго порозуміння щодо Кореї, війна з якою Англії дуже невигідна. Британія визнала червоний Китай і не ставиться прихильно до націоналістичного китайського уряду на Формозі, мабуть вважаючи, що він уже не прийде до влади. Щодо Західньої Европи не все ще вияснене між ЗДА і Британією в справі спільної европейської армії, як й її федерації. Ізоляційне становище Британії в тих справах не дуже подобається Америці. Черчил ще в час виборів заповів, що він готовий на розмови з Сталіном. Це він пізніше повторив. Сьогодні треба це розуміти, як спільну конференцію „Чотирьох Великих". Додаймо до цього ще такі проблеми, як конфлікти Британії з Іраном чи Єгиптом, чи справу американських атомових баз в Англії, або справу збросння і усамостійнення Західньої Німеччини, то є над чим радити.

Ясно, що всіх тих справ сам Черчил не обговорить. На те він везе з собою цілий ряд спеців, які тут залишаться довше. Роля Черчила підготовити для обговорювання їх сприятливий ґрунт.

Як відомо, Черчил не прихильник широких розмов і довгих конференцій з багатьома учасниками. Таким самим був і колишній президент Рузвелт. Тоді, за адміністрації Ф. Д. Рузвелта, такі проблеми обговорювалися і вирішувались з Черчилем головно тоді, коли вони вдвох розмовляли. Цього тепер не буде. Такої методи Труман не застосовує. Між ним і Черчилем нема також тісї інтимности, яка була між Рузвелтом і Черчилем.

Поїздки Черчила до Америки мають завжди глибшу ціль. За кожним приїздом він намагався зробити тіснішим британсько-американський зв'язок напередодні важливих подій, які назрівали. Звичайно Черчил хотів прихилити Америку до „британського мозку", про який і тепер згадують. До того самого буде він і тепер змагати.

На випадок перемиря в Кореї

Можливість перемир'я в Кореї збільшилася. Впродовж останніх днів аліянти признали комуністам деякі нові концесії та пішли на дальші компроміси, відступаючи, між іншим, від свого домагання перевірки з повітр'я виконання постанов перемир'я. Комуністи зі свого боку погодились принципово на аліянтські домагання відносно репатріяції переміщених війною цивільних осіб та пообіцяли теж перевірити аліянтські домагання відносно коло 50,000 аліянтських полонених, яких не було на комуністичному списку. Найбільшою перешкодою в дальших переговорах та їх успішному завершенню є ще справа ґарантій перемир'я, зокрема комуністичне домагання права на будову аеродромів в Північній Кореї під час перемир'я. Проте, так в аліянтських, як і комуністичних колах спостерігається багато оптимізму щодо остаточного успіху теперішніх переговорів та кінцевого устійнення і підписання перемир'я.

Чого можна сподіватися на випадок підписання перемир'я? Насамперед — перестануть стріляти. Цим самим не буде вбитих, поранених і „пропавших в акції", а це вже багато варта. Наступить теж виміна полонених, що означає рятунок і радість для аліянтських полонених, але що готово закінчитися трагедією для тисяч комуністичних вояків в аліянтському полоні, яким загрожують репресії з боку їхнього комуністичного уряду.

Це майже все те „конкретне", чого можна сподіватись від перемир'я в Кореї. Натомість не тільки не припиниться, але й поступово збільшуватиметься дальша оборонна підготовка та видатки астрономічних сум на неї. Оборонна продукція в цій країні практично тільки почалася й щойно в цьому році вона має „розгорнутися". Військо домагається в цьому році ще додаткових 60 більйонів на зброю; Конґрес хотів би обмежити цей додаток до 45 більйонів.

Не буде теж повороту військ з Кореї, які залишаться там в теперішній силі для „збройної охорони" перемир'я. Перемир'я це не мир! Час перемир'я мав би бути використаний на переговори в справі миру, що його навряд чи можна встановити в Кореї без рівночасного полагодження цілої низки інших спірних справ між комуністами і демократіями на Далекому Сході.

Перемир'я в Кореї збільшує, натомість, загрозу нових конфліктів, включно із збройними, на інших територіях. З перемир'ям в Кореї зв'язується можливості загострення конфліктів у зв'язку з Формозою, в Індо-Китаю та на Маляях. В політичних колах висловлюються всілякі підозріння з приводу того, що із збільшеними можливостями перемир'я в Кореї збільшуються рівночасно можливості гострих конфліктів в Ірані та в Єгипті. Згідно з американськими обрахунками Москва видає приблизно 2.5 більйона долярів на підривну роботу комуністичних п'ятих колон у вільних країнах. Ці фонди можуть бути тільки збільшені на випадок перемир'я в Кореї. Ця акція Москви збільшиться теж у зв'язку з призначенням 100,000,000 долярів з американського Акту Взаємної Безпеки на допомогу визвольним рухам поневолених Москвою народів.

Перемир'я в Кореї матиме теж відповідний вплив на внутрішню американську політику у зв'язку з виборами президента країни в цьому році. Загально вважається, що встановлення перемир'я допомогло б кампанії Тефта і зменшило б вигляди ген. Айзенгавера. Діло в тому, що вибір Тефта означав би далеко більші зміни ніж вибір ген. Айзенгавера. Народ відважніше рискує змінами під час миру, ніж під загрозою війни. Від перемир'я може залежати до деякої міри теж вибір демократичного кандидата. У Вашинґтоні переконані, що президент Труман вже не стане цим разом до змагань та що він піддержуватиме кандидатуру верховного судді Фреда Вилсона.

Здогади щодо розвитку міжнародних політичних подій на випадок перемир'я в Кореї базуються на переконанні, що це перемир'я в жадному разі не буде наслідком доброї волі і миролюбства з боку комуністів, як радше калькуляцією досягнути більше для імперіялістичних цілей комунізму іншими методами або збройними конфліктами в інших частинах світу.

Віктор Приходько.

Чи маємо відмовлятися від Гоголя?

Не можемо стриматись, щоб поминути мовчанкою статтю проф. М. Чубатого — „Чи Микола Гоголь український письменник?" Коли б не дай Боже, ми перейнялись його „ідеологією" в справі Гоголя та це, може, захотіли винести відповідні резолюції" у цій справі, то, дійсно з нагоди ювилейної дати, зв'язаної з цим письменником (століття з дня смерти), ми могли б собі „поґратулювати": урочисто відмовитись від Миколи Гоголя.

Звичайно, покійному письменнику не було б від цього ні тепло, ні зимно, але як, в якому світлі, виглядаємо ми, українці?

Останнім часом взагалі вчепилася до нас спеціяльна хороба: стягати з п'єдестану наших великих людей, — ніби не маємо сьогодня іншої роботи. Нещодавно лише ущухла історія з Михайлом Драгомановим, а оце приходить на чергу й Микола Гоголь. Правда, першенство під цим оглядом не належить проф. М. Чубатому. Оскільки пригадуємо, день перед другою світовою війною, подібні дебати, за почином декого з молоді, було розпочато у Львові: були реферати й корреферати, прокуратори і адвокати, сидів, бідака Гоголь, скорчившись, на лаві підсудних, але якось, — пам'ятаю, — вихід із халепи: виправдали. А оце через десяток літ, зненацька, маємо „перегляд" процесу.

Розуміється не можна сперечатись із шановним п. професором по „формальному" моменту: так, Гоголь справді писав російською мовою і, формально, є російським письменником, хоч багато критиків, з огляду на тематику, характер мови цих творів, трактують його, як письменника українського. Але річ в тім, що „при цій оказії" п. професор взагалі надляє Гоголя такими прикметами, такими якостями й навіть епітетами, що казали б нам взагалі як скоріш відмовитись і відмежуватись від цього письменника, присудити його до „остракізму" і викреслити зі списку „мертвих, живих і ненароджених" земляків наших.

І ось тут мимоволі доводиться дещо сказати і пригадати.

Передовсім — взагалі — хто такий був і є Микола Гоголь?

— Так, письменник. Але який письменник? Письменників маємо у світі тисячі й десятки тисяч. І, на великий жаль, для частини нашого, українського, суспільства, особливо для сучасної молоді, — Гоголь, просто собі „один із тисяч". Між тим, при цій нагоді треба пригадати одну річ: наш земляк — українець Микола Гоголь, — незалежно від того, якою б мовою він не писав, — є велич світова. Поява — виключного маштабу і значення! Це означає, що, коли б їх десятків тисяч найкращих, відомих у світі, письменників треба було б виділити лише одну сотню — тих самих найкращих, найбільш великих, то між ними знайшовся б і наш Микола Гоголь. При чім це зробили б не ми, українці, „по протекції", а чужі найсуворіші критики й літературознавці. І вони вже давно це зробили. Взагалі — тема Гоголя — необмежена і зачепити це питання — значить поринути у великій глибині філософування. Річ в тім, що Гоголь має величезну світову літературу. На різні літератури та письменників він мав незаперечний вплив. Перекладений на всі світові й несвітові мови „Ревізор" й сьогодня, через сто літ ставиться у театрах Парижу, Лондону, Риму, Вашинґтону й Токіо, в той час, коли п'єси сотень найвизначніших світових письменників (а з російських далеко пізніших, як Лев Толстой, Горький, Андреєв і т. д.) давно зійшли зі сцени. Всюди Гоголь відомий, як українець, як син нашої землі, як вияв ґенія нашого, українського, народу. Про нас, про нашу країну знають у світі передовсім від Гоголя й через Гоголя — і ось після цього всього, через сотню літ, — ми починаємо з приводу і біля цієї постаті — „ревізійні". заходи.

Передовсім, — „не писав по українськи". Так, не писав. Дуже шкода, що не писав. Щиро поділяємо великий жаль з цього приводу шановного професора. Але забуваємо про „маленьку дрібницю": було це 100 літ назад, коли українська літературна мова знаходилась ще в початковій стадії свого розвитку. Ми нині вимагаємо від Гоголя, щоби свої „Мертві душі" й „Ревізори" він написав був українською мовою, в той час, коли ще й сьогодня, через 100 літ, самі пишемо далеко не прекрасно.

Але — ще головніше. Дуже тяжка й ризиковна річ засягати через сто літ у надзвичайно тонкий та інтимний процес творчости ґеніяльного письменника і щось йому, з далечини цієї сотні літ, „дораджувати", закидати чи дорікати.

Мусимо все ж пам'ятати одно: „реальність" твору, „правда" його, „найвірніше віддзеркалення дійсности", відсутність штучности" — ось основні моменти кожного доброго літературного твору. Отже, не треба бути великим літературознавцем, щоби зрозуміти Гоголя й „виправдати" його, що свого „Ревізора" й „Мертві душі" він мп писати лише російською мовою. Бо то були — російські типи й говорили вони цією мовою, бо інакше цілий твір, в тих часах і в тих умовах, був би штучний, незрозумілий, більше того, — він просто не міг би повстати. Це, приблизно, всеодно, як би хтось вимагав від Стефаника, щоби герої його новель говорили російською чи польською мовою.

Гоголь — беззастережний російський патріот — твердить проф. М. Чубатий. А, між тим, існує ціла низка літературних критиків і російських публіцистів, що уважають його „злим духом" Росії, — мовляв, від Гоголя, від його „Ревізора" та „Мертвих душ" — почалася критика та висміювання режиму і це, мовляв, він, Гоголь, перший почав підважувати основи Російської імперії та спричинив, остаточно, упадок її.

Гоголь — кар'єрист — твердить проф. Чубатий: покинув Україну і поїхав до Петербурґу. І знов — те твердження дуже сумнівного порядку. Так, Гоголь справді міг зробити „кар'єру": вся найвидатніша російська еліта того часу — Пушкін, Бєлинський, Жуковський, Аксакови, Герцен, Бакунін, Щепкин і т. д. — оточували його надзвичайною увагою й подивом його таланту; ближчі приятелі - земляки — Куліш, Прокопович, Данилевський, Гребінка — так само були йому глибоко віддані, а тим часом, Гоголь кидає блискучий Петербург і все оточення й тікає до Риму й до Европи взагалі, де перебуває роками, захоплюється старовинним мистецтвом. Сучасники Гоголя — Панаєв та Анненков, що належали (особливо останній) до ближчого оточення Гоголя і залишили цікаві й важливі спогади про нього, ніде не говорять про „кар'єризм" Гоголя. І, взагалі, як можна говорити про „кар'єризм" людини, що, зрештою, палить свої твори, а видруковане уважає річчю непотрібною і безвартісною? Чи не є це підхід занадто спрощений, занадто „сучасно-практичний"? Далі — твердить проф. Чубатий — свого „Тараса Бульбу" писав Гоголь в інтенціях тодішньої російської історичної науки і політики, що головно дбала, аби посварити українців з поляками. І знов же: на чім базується таке твердження? І чи не має далеко більше підстав те міркування, що відгомін українсько-польської боротьби був у часах Гоголя ще досить сильний на Україні (бо то ж була боротьба, в якій брали участь широкі народні маси!) і, властне, ця епопея полонила уяву Гоголя-мистця. Взагалі нема нічого більш ризиковного і безпідставного, як через сто літ нав'язувати з власного бажання письменникові погляди, спонуки та тенденції, яких той письменник не мав і на думці.

Як би то не було, і сам проф. М. Чубатий признає, що вона — себто повість, Тарас Бульба — таки виховувала „український патріотизм". Між тим, маючи на увазі Велику Україну, треба сказати, що не тільки „таки виховувала", але, попросту, у ті старі часи, коли майже не існувало жадної української літератури, Гоголів „Тарас Бульба" масово виховував свідомих українських патріотів.

А коли так, то треба думати, що й сам автор був перейнятий цим патріотизмом.

Як же після цього мають неприємно вразити кожного українця такі неузасаднені й образливі вирази на адресу Гоголя, як „письменник-малорос, небезпечний для українського народу", „тип", якого завжди пропаґувала Росія, і т. д.

„Росія" може собі пропаґувати й використовувати кого завгодно і як завгодно (була б дуже наївна, коли б не використовувала Гоголя та інших чужинців, що писали по російськи), але це не мусить збивати й затемнювати нам перспективи. Не один Гоголь, а цілі маси наших людей — письменників, поетів, учених, духовних осіб, політичних та інших діячів, опинились і працювали серед інших націй, в чужих країнах, на добро інших народів і культур.

Але для цього існували (й існують) певні історичні обставини і виключно трагічний наш історичний [illegible]. І це ми дуже мусимо брати під увагу і остерігатись вузьких, тенденційних та неузасаднених оцінок і розцінок.

Жадний народ не відмовляється від великих людей своєї крови. Біля Реґенсбурґу, у Німеччині українці мали можливість оглядати величній німецький музей-пантеон „Валгалю". В тім будинку струнким рядами уставлені дорогі мармурові погруддя великих німецьких людей — королі, політики, письменники: Фридрих Великий, Гете, Бісмарк, а поруч... російська цариця Катерина друга.

Ми здивовано дивимось на „кустоса" пантеону, що нас супроводжує.

— Так, панове, але це наша, німкеня!

І чому б ми мали відмовлятись від своєї гордости — Гоголя?! Мине лихоліття і прийде час — Україна стане самостійною державною. І чи ж можна сумніватись, що у майбутньому її Пантеоні одне з найпочесніших місць займе великий син нашої Землі, неперевершений співець її краси та героїчної боротьби — Микола Гоголь?!...

М. М.

ЧОТИРИ РІЗДВА

2)

Своїми могутніми лапами володар тайги зривав дах з хлівів, заскакував всередину, душив і їв худобу. Такий великий мороз, вовки і ці страшні тигри, які з'їдали таку гарну худібку і які часом нападали і на людей та роздирали і їх, рішуче не подобались малій Маринці, яка, прохукавши і протопивши пальцем в товстих візерунках незвичайних малюнків льоду на віконних шибах невелику дірочку, пильно оглядала все, що ділялось на дворі і намагалася впевнити себе, що це ж таки Святий Вечір. І хоч він такий одмінний, а головне все навкруги таке одмінне від того, що вона досі знала, але Святий Вечір повинен бути святим і величним, і він таки таким і буде, навіть тут, в далекім, біднім та диким Ведмежім. Не помічаючи своїх тяжких зідхань та проганяючи з серця тривогу, яка закралась туди ще з торішнього року, коли недобра Юльця чогось раптом розсердившись на Маринцю (може із заздрости, бо за святою вечерею Маринка чхнула і дістала подарунок від дідуся, а потім знозу Новий Рік вкинув через комін в Маринчин черевичок червінця, коли старші сестрички знайшли в своїх черевиках, які були виставлені там же, на припічку перед челюстами печі, лише, по срібному карбованцю і Юльця, що визначалась математичним хистом і вже добре рахувала і розбиралась на мідних, срібних і золотих грошах була дуже обурена), обізвала її „сибірницею", що буде жити в Сибірі, в юрті вкупі з „самоїдами" і вже ніколи не святкуватиме Різдва і не матиме срібних і золотих горішків. Маринка все таки твердо постановила, що і тут, на „Сибіру", не зважаючи на те, що частина юльчиного пророцтва збулася, вона таки буде мати „справжнє" Різдво, а для цього треба як найпильніше взятися до роботи, щоб обгорнути позліткою більше горіхів, ніж їх будуть мати обидві щасливі сестрички, які залишились дома, на Україні. З питомою українською впертістю і завзяттям взялася Маринка золотити горіхи та прикапувати до них червоним сурґучем нитки (щоб деякі почепити на ялинку, як одобу), і хоч позлітка прилипала до рук, гарячий сурґуч пік пальці, — аж сльози в очах стояли — але робота не спинялась, не сміла спинитись, бо тоді можна програти: не мати ні горішків золотих, ні Різдва, і тільки Ольця з Юльцьою там, в далекій Краснопільці, будуть гордо поглядати на свої срібно - золоті горіхи і з чистим сумлінням будуть співати, побравшись за руки, „небо і земля нині торжествують". Суворо звівши докупи чорні брови і міцно стуливши та випнявши вперед червоні губи, себто „набомбасившись", як сміялись старші, сиділа Маринка з своєю пильною працею, аж зігнулась, тільки час од часу пильним і критичним поглядом окидала кімнату. Їй хотілось впевнитись, що вона таки не в юрті живе, хоч ця хата так дивно виглядала після краснопільської". Стіни були не білі, а ясно-жовті — з цілих величезних кедрин, гарно обтесаних і щільно приганих докупи (щоб не забрався в хату мороз) підлоги були не блискучі, паркетні, як у мами Ганнусі, а білі, навіть не пофарбовані і натирались не воском, а Горпина „шоркала" їх піском і віником „драпаком". Правда, тих підлог не дуже то зимою і було видно, бо вони всі були вкриті ведмежими шкурами, щоб з-під підлоги не дуло, але хоч воно було вигідно: м'яко і тепло, проте Маринця спочатку таки „наїлася страху", ступаючи по тих шкурах, ніби живих ведмедях, бо на лапах великими сірими дугами вигинались, від підлоги товстелезні кігті, які здавалось вже починають шкребти підлогу і ведмідь ось-ось зведеться на „всі чотири" (як не на дві задні!), ну, а тоді вже небезпремінно „змагає". Треба було скоріше тікати в свою кімнату, де підлога була застелена килимом, тканим черницями в Козельщанськім манастирі, і ці спасенні душі виткали на нім такі гарні веселі пташки і квіти, що зовсім безпечно і любо було і ступати по ньому і дивитись на нього. Лише біда, що пробігати треба було через передпокій, де окрім ведмежих шкур на підлозі по стінах ще висіли голови оленів з розкішними крислатими рогами (на них вішали кожухи та шапки), то здавалось, що не тільки ведмеді шкребуть кігтями, але вже й олені рогами ворушать... Тільки погляд на святі образи під білим вишиваним рушником та канапу накриту басарабським (не то з Сорок не то з Кишинева чи Тирасполя) яскравим килимом заспокоював і впевняв що це не юрта, а справжня християнська хата. Ні, вона не в „юрті" живе, але цей її Святий Вечір все таки буде відмінний від попередніх. Перше всього хоч би тим, що в неї, у Маринки, буде ялинка, сама справжня, виключно їй подарована (привезли з найвищого переселенського селища Міолін дереворуби спеціяльно для неї і таки впросили її прийняти, бо Маринка спочатку ніяк не хотіла ялинки, вбачаючи в тому зраду українським різдвяним звичаям), а така велетенська, якої і в „міністерській" Ольчиній школі ніколи не бувало. Ця ялинка теж порядно хвилювала, така велетенська, холодна (цілий день відтоплювалась в хаті), що здавалось принесла з собою не радісний різдвяний привіт, а якийсь подих суворої тайги з її небезпеками. Маринці вона була чужою і часами навіть не зовсім приємною, коли уявлялись всі ті дикі звірі, які ще вчора ходили десь там в тайзі біля цієї ялинки, а може й жили під її пишними гілками. Друге, що робило цей Святий Вечір таким дивним, — це незвичайні дарунки: маленьке живе ведмежатко і кошенятко, які приніс Цон-кан, старий кореєць з темним порепаним, як викинута халява, лицем. Літом Цон-кан пильно працював на своїй „заїмці": сіяв чумізу („чемизу" як казали українські переселенці), кукурузу, мак, з якого збирав молочко на опій, вигодовував свиней, а зимою лежав у себе на теплому „кані", курив довжелезний цибух і час від часу водив мисливців-переселенців на тигрів та ведмедів. Сам він їх смертельно боявся і ніколи не полював, бо не мав рушниці і навіть не вмів стріляти, але чудово знав куди, якою стежкою ходять тигри, де знаходяться ведмежі лігва та коли і де з'являються стада диків. І ось тепер Цон-кан, принісши замовленого щупака, не пішов, отримавши гроші з пекарні, а знаками показував, щоб покликали малу дівчинку, а коли Маринка ввійшла, то він, хитро усміхаючись та викручуючи своє і так погане поморщене лице в дивні гримаси, поліз за пазуху свого білого одягу і витяг звідти два клубочки: більший брунатний і менший рябенький. Рябенький клубочок зразу ж „розгорнувся", стріпнувся і виявився гарненьким кошенятком, а брунатний далі лежав непорушно на підлозі — то був свиріпка-ведмедик, якого маму вбили мисливці. Цон-канс пояснював, що він не має молока і не може вигодувати ведмедика, тому приніс сюди, бо тут є багато корів і мала дівчинка добра, буде годувати ведмедика і гратися з ним, а кошеня треба тримати на рибі, то виросте великим і гарним.

(Продовження буде)

ПОДБАЙТЕ, ЩОБ ВАШОГО ІМЕНИ НЕ ЗАБРАКЛО У ВЕЛИКОМУ КУЛЬТУРНОМУ РЕФЕРЕНДУМІ! ВИШЛІТЬ НЕГАЙНО ЗАМОВЛЕННЯ НА НОВИЙ ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ТИЖНЕВИК „СВОБОДИ"!

Дам'ян Горняткевич

ВИСТАВКА УКРАЇНСЬКИХ ПОШТОВИХ МАРОК

В цілій низці культурних імпрез, які влаштовували досі цілі групи (а то й окремі особи) з кругів нашої нової еміґрації, позначаються доволі виразно три ділянки, що їх охоплювала ця акція: це перш усього спів і музика, далі йде театр, а третє місце займає українська наука й видавнича діяльність. Цей процес доволі замітний: неначе якась шляхетна стихія йшла на самому переді бравурна українська пісня, здобуваючи собі симпатії чужинців і щирий ентузіязм наших давніх і нових еміґрантів, цей похід промощував дорогу для театральних виступів, аж врешті прийшли до голосу ті, що вперто — навіть серед наскрізь невідрадних умовин життя, — продовжують свою працю для плекання й піднесення нашої освіти.

В довгій черзі численних імпрез, концертів бракувало досі ще одного — що було типовим явищем в житті кожного українського табору в Европі, — а саме: виставок наших культурних і мистецьких надбань. Причина цеї хвилевої недостачі на цьому новому терені нашої скитальщини проста: українські табори в Европі творили великі скупчення ідейних громадян, які встигли вивезти з собою деяку кількість картин, цінних книжок, килимів, вишивок і за спонукою імпрезового референта табору могли майже кожночасно влаштувати виставку творів українського народного й образотворчого мистецтва, в чому допомагали дуже видатно наші мистці. І завжди на таких виставках ми бачили на першому, почесному місці — поруч карти України, — ще й відділ українських грошей та поштових марок. Але цей відділ був звичайно невеличкий, бо наші філателісти — власники більших колекцій, — були тоді ще нечисленні, а збірки марок звичайно сильно здекомплетовані. Та в парі з тією недостачею розгорталася вже тоді друга акція — видавання таборових значків. Зразу були це скромні спроби, доволі несміливі, а наклад цих марок невеличкий. Згодом оця праця прибрала в деяких таборах широкі розміри, в чому чи не найбільшу ролю відіграв український табір (в Німеччині) в Реґенсбурзі, а в Італії — в Ріміні.

Українські філателісти, згуртовані тепер у Ню Йорку, зрозуміли якнайкраще велику пропаґандивну й мистецьку вартість наших поштових марок та без зайвого розголосу, без гомінкої реклями, — здивували громадянство в Ню Йорку, а згодом у Нюарку великою виставкою українських значків. Ці марки виявилися справжніми перлинами нашого графічного мистецтва. Для очей глядача, який ще так недавно бачив оці марки зібрані у припадковому зіставленні, які тулилися ще соромливо поруч моря вишивок і килимів по наших таборових виставках в Европі, тепер явилися чи не в комплетному, дуже добірному зіставленні у великих залях американської метрополії й в Нюарку. Яка ж це незвичайна краса й яке безмежне багатство мистецького вислову! Ця виставка мусіла викликати в кожного відвідувача справжній ентузіязм і почування гордости, що ми українці, в хвилинах найбільших політичних і духових нещасть, а далі серед злиднів еміґраційної буденщине, — спромоглися на таке велике діло.

Перед очима глядача розгорталися цілі сторінки нашої історії ще перед першою світовою війною, зразу скромні, без претенсійні наліпки Рідної Школи — з метою допомогти матеріяльно цій нашій заслуженій установі, потім прийшли па чергу мініятюрні світлі картини з історичного зриву наших „Усусусів", аж врешті засяніло відродження української держави. Тоді прийшов до голосу Юрій Нарбут, бо тільки він був покликаний до створення наших державних емблем. Галицька волость затирала зразу тільки поштові марки австрійської імперії, щоби згодом злитися в один великий державний організм з Українською Народною Республікою, зазначуючи в пізніших власних поштових значках оце нерозривне поєднання. Ця адміністративно-поштова п р о візорія, використовування нагромаджених тоді запасів ще й російських марок на Великій Україні й перепечатування їх тризубами, позначилася різними територіяльними відмінами у формах нашого державного знамени. Кожна українська волость, іноді не одне місто, впроваджували варіянти тризуба, для невтаємниченого глядача зовсім подібні, але в основі які ж різнородні! Ці всі відміни перештемпльованих поштових марок бачили ми на виставці у якнайкращому, якнайповнішому зіставленні, а над ними відтворено в побільшеному розмірі дані форми тризубів.

Сильним, героїчним акордом звучать для нас марки Карпатської України. Є в них щось із термопільського заповіту, це голос нашої Спарти, зокрема в акті проголошення незалежности цієї маленької Держави під грюкіт мадярських гармат. А відтак довга низка таборових значків: Реґенсбурґ, Мюнхен, Міттенвальд, Байройт. Діллінґен, видавана найчастіше для відзначення важливих історичних подій, або для вшанування пам'яті світочів української культури. Цей безконечний ряд закриває підпільна пошта України.

Вже німці цікавилися живо українськими поштовими марками й заснували ще 19 жовтня 1920 р. в Берліні окремий союз колекціонерів наших значків, який внедовзі відкрив свою філію у Відні. В Україні першими визначними філателістами являються тайний радник П. Мавроґортадо, грек з походження, народжений в Миколаєві, далі проф. Е. Вировий, один із найкращих знавців і заслужений пропаґатор українських марок за кордоном та врешті досвідчений організатор міжнародніх філателістичних з'їздів (зокрема світової філателістичної виставки в Празі 1938 р.) Каленик Лисюк, відомий український збирач в Америці. Саме Каленик Лисюк видав перший об'ємистий каталог українських поштових марок. З інших заслужених українських філателістів слід згадати імена д-ра І. Турина, видавця „Українського Філателіста" з Відня, далі І. Світа, старшину української фльоти С. Шрамченка, І. Корчинського, М. Секретаря, А. Яколіва, О. Кочана, а вкінці Ю. Максимчука, Я. Петеша, д-ра Е. Котика й ін.

Годі описувати вичерпно на цьому місці всі виставлені українські поштові марки в Ню Йорку й Нюарку, це безмежне багатство так дбайливо й з великою любов'ю зібраних експонатів. Кожна серія, іноді кожна марка пригадувала нам якусь важну подію, зв'язавала нас спогадами із місцем видання, а над усе давала багато зорової насолоди своїм чепурним виглядом. І саме це різнородне, дуже вибагливе оформлення наших поштових марок свідчить не тільки про високу мистецьку культуру їхніх виконавців, але також про глибоку любов до мистецтва, закорінену в широких українських масах. І тут нагадуються мені живо слова одного культурного поляка, що був інтернований в рр. 1918-1919 українцями в Косачеві після свого звільнення з табору: „українські картки на приділ тютюну були краще оформлені й видані, як наші польські гроші. А це свідчить і про їхню зрілість у державному житті".

Вірю, що в слід за виставкою українських поштових марок підуть чергові виставові імпрези, а саме показ творів нашого народного й образотворчого мистецтва, виставки української книжки й преси. Наші філателісти започаткували цю акцію, а започаткували справді блискуче!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Відновлення відомої крамниці

В п'ятницю, 14-го грудня ц. р., численні нові й давніші клієнти, а також прихильники і симпатики фірми "Art Mode", з Ню Йорку та околиці, взяли участь в її офіційному відкритті і бажали її власницям, п-ні Марії Клячко й п-ні Еві Піддубчишин, найкращих успіхів у дальшому веденні підприємства. Крамницю "Art Mode", 181 Second Avenue, саме тепер відновлено після 2-місячної перерви, спричиненої нещасливим випадком (пожар). Власниці "Art Mode", очевидно, не заломилися духом, а з подвоєною енергією взялися до праці, і в короткому часі, з руїн та згарищ, „поставили на ноги" гарну, модерну, зі смаком влаштовану крамницю жіночої конфекції і вишивок.

Вітаємо "Art Mode" з відновленням її праці та хочемо вірити, що українське громадянство Метрополії саме тепер, в передсвяточний час закупів, підтримає відновлену нашу фірму, що завжди втішалася доброю й заслуженою славою. На цю підтримку безумовно заслужили собі її власниці, п-на Марія Клячко і п-на Ева Піддубчишин, які довгі роки брали й досі беруть активну участь в громадському житті нашого міста.

Ік

НЮАРК, Н. Дж.

З життя громади

У Нюарку існує поверх 50 українських товариств і організацій. Одначе не всі проявляють живу діяльність. Багато з них гуртуються при Українській Католицькій Церкві. При цій церкві існує цілоденна парафіяльна школа, що в ній навчають Сестри Василіянки та дві світські сили, проф. д-р Чировський українські дисципліни та пані Гут.

В Нюарку існує Центральний Комітет, що об'єднує коло 40 товариств й організацій. Існує теж відділ Самопомочі, СУМА, Союз Українок, Пласт й інші. Українська громада в Нюарку чисельна та помітно скріпили її новоприбулі. Осередки, в яких скупчується зорганізоване життя, це Українська Централя і Т-во „Січ".

Центральний Комітет з нововибраною у серпні м. р. Управою — улаштував дві імпрези в місяці листопаді м. р. Дня 4. листопада відбулося громадське віче, на якому була приблизно сотня громадян. Промовляв сеньйор наших політиків п. ред. В. Мудрий. Другий бесідник — це визначний правник — конґресмен, американець з Джерзі Сіті. Можна собі уявити несмак американця, коли побачив таке зацікавлення громадськими справами. Краще було відкликати виступ американського бесідника, я було це можливе, бо віче почалося з 2-во годинним опізненням. Таким чином можна було оминути непотрібної компромітації.

Дня 25 листопада м. р. старанням Українського Центрального Комітету відбулося в Українській Централі Листопадове Свято. Коли попереднього року на Листопадовій Академії було приявних поверх 700 осіб, то цього року, на жаль, ледве 200 осіб! Прикро про це писати, але це факт. Причина? Недобра підготова свята.

Виконавці скромної програми, до речі не згідної з програмкою, не всі стояли на висоті свого завдання.

Дня 16 грудня м. р. наші школярі української католицької школи зробили милу несподіванку своїм батькам, влаштувавши святомиколаївський концерт. Упродовж одної години приявні громадяни насолоджувалися прекрасно виконаними учнями перших чотирьох кляс піснями, танком — „Сипле-сипле сніг", деклямаціями, а зокрема сценкою з дій УПА. Все в українській мові, а слід відмітити, що половина дітей це вже друге тут роджене покоління. Признання повне Сестрам Василіянкам, що підготовили це гарне дитяче свято. Вкінці св.-отець Николай роздав дітворі дарунки.

Місцевий

НЮ БРИТЕН, КОН.

Листопадове Свято

Українці Ню Бритен, згуртовані при католицькій Церкві, відсвяткували Листопадове Свято дня 4 листопада 1951. Зараз по Службі Божій відправлено панахиду за поляглих Борців-Героїв. Відправу проводив о. Вол. Корчинський, співав мішаний хор під управою Йосифа Сича.

Після відправи на церковній залі відбулась величава Академія. Її відкрив короткою промовою голова Церковного Комітету п. Павло Тінишин. Святочну промову виголосив о. Корчинський. На заклик п. Ярос. Грицая переведено збірку, якою занялись Антін Клюка і Ярос. Гірний. Гроші в сумі 32.50 дол. призначено на УПА і Укр. Інвалідів — по половині.

Присутній

● Пані Елінор Рузвелт дружина покійного президента Злучених Держав, візьме гостинну участь в зібранні Союзу Пакістанських Жінок, що відбудеться в Карачі, Пакістан, в першому тижні лютого наступного року.

НОВІ ІМІҐРАНТИ

Дня 2 січня 1952 р. приїхали кораблем „Дженерал Грілі" до Ню Йорку на ашуранси ЗУАД Комітету такі особи:

І. Васараб Михайло, Олена, Йосип, Маргарета, Вільма, Вальтер, Франц; Гнатишин Володимир; Голонко Віталій; Городиський, Микола, Клара; Масляна Марія, Стефан; Матвієнко Максим; Матвієвський Стефан, Настя, Катерина; Михайлів Євген; Оленич Ірена, Станислав; Петрів Марія, Надя; Заваринюк Платон, Ксенія; Васюта Андрій; Сендецький Міна.

Дня 5-гоп січня приїуть кораблем „Дженерал Тейлор" до Ню Йорку на ашуранси ЗУАД Комітету такі особи:

Лазаревська Марія, Юрко; Моштук, Микола, Марія, Розалія; Московський Микола, Євдокія; Михайлишин Стефан; Будний Стефан, Тамара; Фауст Рудольф, Олена; Федотіів-Ястрембський Борислав, Наталка, Кристина, Барбара; Гончаренко Афанасій, Анна, Людмила; Коропецький Іван; Маркитан Анастасія; Мишкевич Богдан; Пильпська Анна; Пивовар-Новинська Галина; Рибак Петро, Микола, Григорій.

Нові Книжки

● **Леонід Мосендз. „Людина покірна".** Повідання. Вінніпеґ. — „Клюб Приятелів Української Книжки". 1951. Стор. 144. **Ціна $1.25.** Художня обкладинка в двох кольорах М. Левицького. Зміст: Передмова. Людина покірна. Брат. Берладник. Хозарин. Роксоляна. Укрита злість, облудлива покірність. Люди. Великий Лук. „На утвор". Поворот козака Майкеля Смайлза.

Як стати вільною людиною, як позбутися зненавидженого рабства... Це проблема, що її блискуче розв'язує автор у книжці „Людина Покірна". Його дієві особи в оповіданнях це різьблені постаті, що сповнені гартом духа і силою сталі. Високо розвинений мистецький такт, шляхетність вислову та повне опанування форми ставлять Леоніда Мосендза на чільному місці в рядах сучасних українських письменників.

„КЛЮБ ПРИЯТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ КНИЖКИ" випускає річно 8-12 книжок переважно сучасних українських письменників. Поодинокі книжки коштують в продажу від 1 до 2 доляри, а річна передплата значно дешевша, бо лише $9.50 в Канаді й ЗДА. В Австралії й Англії 4 фунти, в інших країнах світу $10.

Адреса КПУК: Юкрейнієн Бук Клюб, ЛТД. 834½ Мейн Стріт, Вінніпеґ, Канада.

● **Володимир Янів. Шляхи.** (Поезії). Мюнхен. Пластове В-во „Молоде Життя" 1951. 160 стор. Ціна 2 дол.

Збірка Янева В. з'являється в 25-ти ліття письменницької творчости автора, який перший свій вірш вмістив на сторінках органу „Молоде Життя" в 1926 році. Збірка — це важливий документ доби. Вийшовши з пластового ґрунту, автор дає низку бадьорих, юнацьких картин, але одночасно пов'язує пластову гру з важливими завданнями служби Богові і Батьківщині. У збірці є й патос боротьби, і зневіра в'язниці, і жах большевицької окупації, і безнадійність скитальщини, але все те перейняте глибокою вірою в Божу справедливість і в перемогу правди.

● **Пластовий Шлях, Орган Пластової Думки, ч. 5.,** Мюнхен, Серпень 1951. ст. 108, IV. 8°. Зміст: С. Левицький — На новому етапі; М. Федусевич — Початки Пластового руху в перспективі 40-ліття; Е. Кульчицький — Перша пластова еміґрація; А. Івахнюк — Р. Шухевич; Я. Падох — Лицар з імени і чину; Ц. Паліїв — До проблеми нашої виховної політики за кордоном; В. Колодчин — Нові обставини — нові методи праці; В. Маркусь — Матірні курені; Я. Терлецький — Одно з завдань. — Хроніка. Бібліографія. Накази, передруки і правильники. Ціна: 1,50 НМ.

● **„Фенікс". Журнал молодих. Зошит 2. 1951. Мюнхен — Фрібурґ. Вид. ТУСМ ім. М. Міхновського. 1951.** Зміст: Осип Дяків — Горновий. **Студії:** К. Митрович. Сучасний европейський гуманізм. **Проблеми:** О. Коваль. За українську економічну концепцію. М. Багатюк. Велика Хартія християнської соціяльної доктрини. Подільський Анатоль. США в непідготованій ролі головного актора. **Література:** Леонід Полтава. Темно-синіми тінями день замело. Ф. Коваль. Привіт. Ф. Коваль. Людино, де ти. Ф. Коваль. Роздвоєння. М. Верес. **Розмай.** Е. Котмаєр. Чим живуть молоді німецькі автори? **Культурно-Наукові Огляди:** Проф. П. Курінний. Українська Вільна Академія Наук. Е. Смалько. Тихий ювілей жертвенного життя і плідної праці. М. Кравчук. „Не скує душі живої, ні слова живого". М. Столяр. Андре Жід — атеїст? **Дискусія:** Зенон Р. Винницький. Студентська дійсність через призму. **Молодь-Студентство:** Я. Розумний. Два дні в Прінї. **В. Петришин.** Початки українського студентського життя в США. **О. Коваль.** Европейська конференція молоді в Страсбурзі. В. Маркусь. Насамперед ідеологічне озброєння. Ярослав З. Пеленський. Европейська молодь не бачить Европи. М. Лабунька. Німецький „Збруч" і об'єднана Европа в Берліні. **Студентська Хроніка. Книжка і преса. Miscellanea.**

Такий багатий і різноманітний зміст цього журналу. Шкода, що такий журнал друкується петитом на звичайному газетному папері. А ще більше доводиться шкодувати, що добра мова цього журналу подекуди засмічена прикрими мовними хибами. На 73 стор. читаємо такі мовні „перли": щастя **земських дітей.** (Може бути Земська Управа, але ні в якому разі не **земська** дитина), особовість **Гетого** (?) (учень народньої школи знає, що **Гете** не відміняється), в інших місцях читаємо **по-перше** (зам, поперше), **вирішньої** (зам. вирішної), преса **займалась** зустріччю, **отверто, потягнення,** затії (?) (-рос. затеи), доба **являєтьcя тією,** не є (?) секретом, **вистарчає, ідей і чинів** (?), **амальгамує... потягнення** (!) і т. ін.. Треба сподіватися, що в дальших числах цього журналу таких хиб не буде. Не варто також у поважній академічній статті висловлюватися в такому, наприклад, тоні: „ВУАН була... державно оформлена (?) стараннями ЯВ (!?) Пана Гетьмана"... і т. п. В чому виявлялися ці „старання"? Для чого це ЯВ? Навіть закоренілі російські монархісти в своїх наукових працях, пишучи про царів, не вживають „ЕИВ", а пишуть „цар Микола II", без усяких ЄИВ.

П. В.

З НОВИХ ВИДАНЬ

„ЯЛИНКА" — РІЗДВЯНА ЗБІРКА, Дитяча Бібліотека Мого Приятеля, ч. 3. В-во: „Мій Приятель", Вінніпеґ — Канада, сторінок 48.

Видавництво Дитячої Бібліотеки „МІЙ ПРИЯТЕЛЬ" у Вінніпеґу видало вже третю з черги книжечку п. н. „ЯЛИНКА" — збірка на Різдвяні концерти. В цій збірці є сценічні картини, колядки й декламації.

Сценічні картини є такі: „ЛЕВКО ВОРОЖИТЬ" — Володимира Радзикевича, „БОГ У ЯСЛАХ" — Романа Завадовича, „НА РІЗДВО" — А. Радомського, „ХТО ДАСТЬ ЗАХИСТ", „ЯЛИНКА ТА СВІЧКИ" — Ярослава Вільшенка, „РІЗДВЯНИЙ ВЕРТЕП" — о. Семена Іжика.

КОЛЯДКИ: „Зірка засіяла" — Ю. Ш., „Нині в нас Різдво" — Ю. Шкрумеляка і „Ісусик народився" — Ролянника.

ДЕКЛЯМАЦІЇ: „Ялинці" — Я. Вільшенка й „Ялинка" — Іванни Т. Савицької.

Ціна цілої Збірки 50 центів. Адреса В-ва „Мій Приятель", 49 Кеннеді Ст. Вінніпеґ, Ман., Канада.

СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ І СПІВВЛАСНИКАМИ 12-ЦЯТИ МІЛЬЙОНОВОГО МАЙНА ОРГАНІЗАЦІЇ

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА—ЦЕ СИЛА

ДОПОВНЕННЯ ЗВІТУ

В пожертвах, зложених під час Жалобної Академії на честь сл. п. С. Петлюри, влаштованої 16. вересня м. р. ОбВУ в Америці відділ у Дітройті, а оголошених в 274-ому числі „Свободи", замість: „5 дол. зложив п. В. Грибик" повинно бути: „5 долярів зложив д-р Іван Грибик". Управа ОбВУ в Америці, відділ у Дітройті.

Євген Яворівський

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Річні збори Тов. Дарахівщина, від. 275, відбудуться в суботу, 5. січня, в год. 7-ій ввечорі, в церковній галі, Сусекс і Ґрін вул. Обовязком кожного члена прийти на збори, вислухати звіту урядників і контр. комісії, а опісля вибрати уряд на 1952 рік. Будуть також ухвали для добра Товариства. — М. Іванчук, предс.; М. Курило, фін. секр.-кас.; І. Сосульський, рек. секр.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тимсамим і співвласниками 12-ти мільйонового майна організації!

✝

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

МАРКО КАРАЛЮС, довголітній член Бр. св. Арх. Михаїла, від. 211 в Стейплетон, Н. Й., помер у 83. році життя дня 19. грудня 1951 р. Покійний походив зі села Беньківці, пов. Рогатин, Україна. До Союзу вступив 1906 р. Був першим касієром і організатором від. 211. Покійний полишив у смутку хвору жінку Параскевію, 3 дітей Дмитра, Анну і Олену, невістку, 2 зяті, 18 внуків і 16 правнуків. Похорон відбувся 22. грудня з похоронного заведення до укр. гр.-кат. церкви при участи родини, знайомих і членів Бр. та від. на Moravian Cemetery, S. I. — В.Й.П.!

Т. Соколовський, секр.

МИХАЙЛО МАЛАФІЙ, член Тов. Вільна Україна, від. 200 У. Н. Союзу в Озон Парк, Н. Й., помер дня 15. грудня 1951 р. Покійний родився в Америці 1915 р. Полишив у смутку жінку Анну, дитину Данила, братів Андрія і Стефана, сестру Катерину та велику рідню. Похорон відбувся 18. грудня з дому жалоби при співучасти родини, членів і знайомих до церкви Сош. св. Духа в Брукліні, а опісля на цвинтар св. Івана в Маспет, Л. Ай. — В. Й. П.!

Уряд.

● Радіо Програма ●

СЛУХАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КОЛЯДИ НА СВЯТИЙ ВЕЧІР
Станція WCAM — 1310 Кс.
Година 5:30 до 6:30 ввечорі.
Старанням **Української Радійової Програми** під проводом **п. Т. Свистуна.**

● РОЗШУКИ ●

Пошукую **Петра ВАСІЛКЕВИЧА,** в 1950 році перебував в Індіяна, та Герасима **БАКЛИЦЬКОГО,** який в 1950 р. жив в Ню Йорку. Хто знає про них, або вони самі, прошу писати до:

JOHN ZBYTNIAK
1805 North 30
Lincoln, Nebraska

Пошукую свого сина **ІВАНА КИРІЧЕНКА.** До капітуляції Німеччини (1945 р.) перебував в м. Дартмунд (англійська зона Німеччини). Хто знає про нього, або він сам, прошу ласкаво писати:

METHODY KIRICHENKO
781 — 11th Ave.
Lachine, Quebec, Canada.

Пошукую рідних та знайомих зі села Дедьова, повіт Турка і зі села Вірско, пов. Перемишль. Прошу писати до:

ЮСТИНА ЯРТИМИК
132 Bridge St., Phoenixville, Pa.

ТАРЗАН, ч. 2744. Вигляд з пташиного льоту.

Коли сенут зупинився, товариство висіло і, обходячи метеорит, зближалося до внутрішнього берега кратеру.

„Ще не було випадку, щоб якийсь чужинець дивився на Ашра і дожив того, щоб комусь про те розповісти — сказав Отаму. — Хай боги змінять це для тебе, Тарзане, й для твоїх людей".

Кварцовий хрусталь між сенутом і магнетом зломив притягаючу силу метеорита, і вони добилися до дна кратеру.